

Muzeum Zuckerfabrik Oldisleben

OLDISLEBEN SUGAR FACTORY MUSEUM

V bývalé NDR se nedaleko Erfurtu nachází zvláštní technická památka – jde o budovu cukrovaru se zachovalou technologií, provozovanou dnes jako muzeum Nadací kulturního dědictví cukrovaru Oldisleben.

V roce 1835 byl v Oldislebenu založen cukrovar s denní zpracovatelskou kapacitou 25 t řepy. V roce 1872 pak vzniklo družstvo pěstitelů řepy, které rozhodlo vystavět továrnu s kapacitou 100 t řepy denně, která zahájila provoz v únoru 1873. Nastalo období prosperity a do roku 1890 byla zpracovatelská kapacita zvýšena na 525 t řepy denně. V roce 1892 se družstvo transformovalo na společnost s ručením omezeným.

V období před první světovou válkou došlo k modernizaci cukrovaru, byla instalována nová pračka řepy, difuzní baterie, několik parních strojů a mnoho dalších zařízení. Do Oldislebenu byla rovněž vybudována železniční trať. V roce 1922 byla továrna upravena na výrobu bílého cukru. V třicátých letech se prakticky neinvestovalo a hlavním zájmem bylo udržet cukrovar v chodu. V roce 1936 byla postavena sušárna vyloužených řízků.

Během druhé světové války byl cukrovar udržován v provozu a přibližně polovinu pracovní síly tvořili nuceně nasazení a váleční zajatci. Oblast cukrovaru byla osvobozena americkou armádou, ale později se ocitla v sovětské okupační zóně. V celé této zóně bylo demontováno 14 cukrovarů jako válečné reparace, cukrovar Oldisleben však byl shledán staromodním a malým, a proto nebyl do SSSR přestěhován. Díky tomu byl v roce 1945 prvním továrnou v Durynsku, která vyráběla bílý cukr.

Po roce 1948 byl cukrovar znárodněn a přeměněn na státní podnik. V následujících letech se prováděly pouze investice nutné pro udržení provozu. Existovaly sice plány na zvýšení kapacity na 1 250 t řepy za den, nikdy však nebyly realizovány.

V roce 1989 byl cukrovar v Oldislebenu zapsán na seznam historických památek, což bylo v případě fungující továrny značně neobvyklé.

Po znovusjednocení Německa cukrovar převzala společnost Südzucker GmbH. V Oldislebenu proběhla poslední kampaň a v prosinci 1990 zde byla výroba definitivně ukončena.

Obr. 1. Horní část difuzní baterie z roku 1906 (kapacita 620 t·d⁻¹)

Obr. 2. Vápenka z roku 1898 s ručním plněním i vyprazdňováním

Obr. 4. Parní stroj BMA (1921) pro pohon některých zařízení rafinerie

Obr. 3. Čerpadlo na vápenné mléko s parním pohonem (1882)

Obr. 5. Transmise pro pohon krystalizátorů

V průběhu následujících let byly všechny budovy cukrovaru postupně demolovány a prostory rekultivovány, avšak s výjimkou hlavní výrobní budovy.

V roce 2021 byla pak založena Nadace kulturního dědictví cukrovaru Oldisleben s cílem zachovat tuto unikátní továrnu a provozovat ji jako muzeum.

V současnosti lze toto muzeum navštívit. Uvidíte zařízení cukrovaru tak, jak byl po poslední kampani v roce 1990 opuštěn. V původní budově z roku 1872 je k vidění zařízení od řepního kola až po plnicí pytlůvku cukru. Vzhledem k tomu, že cukrovar nebyl výrazněji rekonstruován, většina zařízení zde je z období do druhé světové války. Největší raritou je Robertova

difuzní baterie vyrobená strojírnou v nedalekém Sangerhausenu, vápenka s ručním plněním (pochází z roku 1898, k jejímu zavážení sloužil výtah s vodním pohonem) a zejména šest parních strojů pro pohony zařízení a čerpadel. Unikátní je také soustava transmisí s koženými řemeny pro pohon krystalizátorů. Součástí prohlídky je i krátký film s komentářem popisujícím výrobu cukru pořízený v poslední kampani.

Všechny informace o otevírací době a podmínkách návštěvy muzea Zuckerfabrik Oldisleben jsou uvedeny na webových stránkách <https://zuckerfabrik-oldisleben.de>.

Jiří Zítka